

Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre Pazarcık'ta Taşımali Eğitim Uygulaması

Transported Education Application in Pazarcık According to the Views of the Managers, Teachers, Students and Parents

Durdu ÇAVUŞOĞLU * Burhanettin DÖNMEZ **

Received: 25 October 2017

Research Article

Accepted: 24 July 2018

ABSTRACT: The aim of this study is to evaluate the Transported Education Application in Pazarcık within the framework of the opinions of the managers, teachers, students and parents. For this purpose, 47 participants who are the stakeholders of the transportation center schools in the district constitute the study group of the research. The research was conducted in the second semester of the 2016-17 academic year. Semi-structured interview form was applied to the participants in the research. The research was designed in case study pattern from qualitative research designs and the findings were analyzed by content analysis method. The results found from the research were that transported education leads to psychological and/or physiological disturbances in some students; that the relationship and communication between the transported students and the other students are somewhat lower than that of the teacher-student relationship and communication; the communication with parents was limited; the nutrition and transportation services were found to be problem free and positive; the lack of attendance was not due to being transported; being transported partially negatively affects participation in activities; being transported negatively affects academic success and the transported student did not have a negative attitude towards his friends, teachers and administrators.

Keywords: transported education, managerial opinions, teacher opinions, student opinions, parental opinions.

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, Pazarcık'taki "Taşımali Eğitim Uygulaması"nı yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri çerçevesinde değerlendirmektir. Bu amaçla, ilçedeki taşıma merkezi okulların paydaşlarından 47 katılımcı araştırmanın çalışma gurubunu oluşturmaktadır. Araştırma, 2016-17 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseninde tasarlanmış ve elde edilen bulgular içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, taşımali eğitimin bazı öğrencilerde psikolojik ve/veya fizyolojik rahatsızlıklara yol açtığı; taşımali öğrenciler ile diğer öğrenciler arasındaki ilişki ve iletişimin öğretmen öğrenci ilişkisi ve iletişimine göre biraz daha düşük nitelikte olduğu; velilerle iletişimin sınırlı olduğu; beslenme ve ulaşım hizmetlerinin birkaç nokta hariç problemsiz ve olumlu görüldüğü; öğrenci devamsızlığının taşımali olmaktan kaynaklanmadığı; taşımali olmanın, eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılımı kısmen olumsuz etkilediği; ders başarısını olumsuz etkilediği ve taşınan öğrencinin arkadaşlarına, öğretmenlerine ve yöneticilerine dönük olumsuz bir tavır ve tutum takınmadığı bulguları elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: taşımali eğitim, yönetici görüşleri, öğretmen görüşleri, öğrenci görüşleri, veli görüşleri.

* Corresponding Author: Teacher, Kahramanmaraş, Turkey, durducavusoglu@hotmail.com

** Prof. Dr., İnönü University, Malatya, Turkey, burhanettin.donmez@inonu.edu.tr

Citation Information

Çavuşoğlu, D. & Dönmez, B. (2018). Transported education application in pazarcık according to the views of the managers, teachers, students and parents. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(4), 646-675.

Giriş

İnsana yapılan en önemli yatırımın eğitim olduğu, artık yalnız akademik çevrelerin değil, sıradan insanların da dillendirdiği bir gerçektir. Yüksek maliyetine, büyük sabır ve özveri gerektirmesine ve uzun vadeli olmasına karşın, bu yatırım göz ardı edilemeyecek kadar çok önemlidir. Gelişmiş ülkelerde eğitim ve öğretimin hedefi, vatandaşlarına daha iyi yaşam standartları sağlamaktır. Günümüzde ülkeler, geleceklerini şekillendirecek olan eğitim sistemlerine dönük çok özel politikalar geliştirmektedirler. Bu özel politikaların nihai amacı yalnız bir kısım insanların değil, toplumun tamamının eğitimden faydalanmasını sağlayarak, onların yaşam kalitesini artırmaktır. Türkiye’de de bu amaçla Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar eğitim bir gelişme ve yenileşme aracı olarak görülmüştür. Bu durumu, cumhuriyetimizin kurucusu, Atatürk, “.....Eğitimde hedefimiz, toplumun medeni ve sosyal değerini yükseltecek, kudretini artıracak vatandaşlar yetiştirmektir.” şeklinde ifade etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti, ayırım yapmaksızın tüm vatandaşlarına eğitim verme sorumluluğunu Anayasa ve Milli Eğitim Temel Kanunu çerçevesinde ele almaktadır. Anayasanın 42. Maddesi “kimse eğitim ve öğrenim hakkında yoksun bırakılamaz.....”şeklindeyken 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde 25-26’ya göre de temel eğitim ve ortaöğretim kademeleri zorunludur (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). *Zorunlu eğitim*, toplumu oluşturan bireylerin yasalarda belirtilen yaş sınırları içerisinde ve sürede eğitim kurumlarında görmesi gereken öğrenim süresini tanımlar (Sağlam, 2013, s. 138). Devlet, farklı dönemlerde farklı uygulamalarla vatandaşlarına eğitim sunmuştur. Devletin tüm vatandaşlarına eğitim hizmeti sunması anayasada ifadesini bulan “fırsat ve imkân eşitliği” bağlamında bir zorunluluktur. Devletin, vatandaşlarına eğitim hizmeti sunabilme çabası geçmişten günümüze değişen koşullarda, “köy enstitüleri, öğretmen okulları, YİBO’lar” gibi çeşitli uygulamalarla sürdürülmüş ve günümüzde de *taşınalı eğitim* ile bu hizmet sağlanmaya çalışılmaktadır.

Taşınalı eğitim, çeşitli nedenlerle okula erişimde sorunlar yaşayan ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerinin belirlenen okullara günü birlik taşınarak eğitim ve öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulamadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2017). Taşınalı eğitimin en önemli amacı eğitimde fırsat eşitliği bağlamında ülke genelinde eğitimin yaygınlaştırılmasıdır. Eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, eğitimde kalitenin yükseltilmesi, maliyetlerin düşürülmesi, iç göçler ve yerleşim birimlerinin dağınık olması taşınalı eğitime geçilmesinin başlıca gerekçelerinden bazılarıdır.

Taşınalı İlköğretim Uygulamasına, 1989-1990 eğitim-öğretim döneminde Kırklareli ve Kocaeli’de beş okul ve 305 öğrenciyle başlanmıştır. (Şan, 2012). Dönem sonu uygulamanın başarılı sonuç verdiği görülerek, sonraki eğitim öğretim döneminde uygulama 9 ile, bir sonraki yıl ise 29 ile çıkarılmıştır. Taşınalı eğitim, 1994 yılına kadar çıkarılan emir ve genelgelerle yürütülmüş, 1994 yılında "Taşınalı İlköğretim Yönergesi" çıkarılmıştır. 1997-1998 eğitim öğretim yılında zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılmış ve Taşınalı eğitim Uygulaması da 72 ilde uygulanmaya başlanmıştır. 2000 yılında "Taşınalı İlköğretim Yönetmeliği" hazırlanmış olup bu yönetmelik, 2004’te ve en son 2014’te güncellenerek günümüze kadar gelmiştir. 2011-‘12 eğitim öğretim yılında zorunlu eğitim, ortaöğretim kurumlarını da kapsayacak şekilde 12 yıla

çıkarılmıştır. Bu kararlar birlikte, taşınmalı eğitim uygulamasının kapsamının genişlediği, sayıların her bakımdan artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo 1’de 2016-‘17 eğitim-öğretim döneminde, Türkiye geneli taşıma merkezi okul sayıları, taşınan okul sayısı, taşınmalı eğitim gören ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerinin sayıları ile taşınan toplam öğrenci sayıları gösterilmektedir.

Tablo 1

2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı Eğitim Kademelerine Göre Taşınmalı Eğitim Tablosu

Okul Kademesi	Taşınılan Merkez Okul Sayısı	Taşınan Okul ve Okulsuz Yerleşim Birimi Sayısı	Erkek	Kadın	Toplam
Taşınan İlkokul Öğrenci Sayısı	11.596	43.466	137.025	131.640	268.665
Taşınan Ortaokul Öğrenci Sayısı			279.322	269.812	549.134
Taşınan Lise Öğrenci Sayısı	5.051	-----	237.301	214.249	451.550
Taşınan Genel Toplam	16.647	43.466	653.648	615.701	1.269.349

(MEB, 2017)

Tablo 1 incelendiğinde, 43.466 köy ve köy altı yerleşim yerinden 16.647 Taşıma Merkezi Okula 653.648 erkek (ilkokul + ortaokul + lise), 615.701 kadın (ilkokul + ortaokul + lise) olmak üzere toplam 1.269.349 öğrenci taşınmaktadır. Ülke geneli toplam öğrenci sayısı göz önüne alındığında, bu sayının önemi daha da anlaşılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, taşınmalı eğitim uygulaması ile devletin, örgün eğitim çağındaki vatandaşlarına eğitim vermek için büyük bir çaba içinde olduğu söylenebilir. Ancak nasıl ki taşınmalı eğitim uygulamasının devlet açısından maliyetleri azaltması gibi olumlu yönleri varsa, birçok sorunu beraberinde getirmesi bakımından olumsuz yönleri de vardır. Yerli ve yabancı literatür tarandığında, taşınmalı eğitim uygulamasının olumlu ve olumsuz yönlerine değinilen birçok araştırmanın olduğu görülecektir. Bu bağlamda, Altunsaray (1996), Zars (1998), Mulcahy (1999), Spence (2000), Howley & Howley (2001), Ramage & Howley (2005), Yalçın (2006), Jimerson (2007), Receptoğlu (2009), Bilek & Kale (2012), Receptoğlu (2013), Öztürk & Kaymak (2014), Gottfried (2017), Şimşek (2017), Şimşek & Büyükkıdık (2017) vb. gibi birçok araştırmacının taşınmalı eğitim konusunu inceleyen çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Bu olumsuzluklardan birkaçı örnek olarak verilebilir. Jimerson (2007) ve Howley & Howley (2001)’e göre taşıma aracında geçen süre, çocuğun okul harici etkinliklere katılım çeşitliliği ve süresini azaltarak onun sosyal yaşamı üzerinde yıkıcı etkilere neden olmaktadır. Ramage & Howley (2005)’e göre ise, öğrencinin taşınması, onun ödevlerini, dinlenmesini ve uyumasını olumsuz etkilemektedir. Küçüköğlü & Küçüköğlü (2006) ve Bilek & Kale (2012), öğrencilerin servislerle taşınması nedeniyle yorulduklarını ve düşük motivasyonla derse başladıklarını, bunların da öğrenci başarısını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Çabuk Kaya (2006) ve Sencer & Yanpar Yelken (2009) ise öğrencilerin servisleri kaçırmamak için düzenli kahvaltı yapamadıklarını ve aç karnına derse girdiklerini tespit etmişlerdir. Konuyla ilgili hemen her araştırmada bu ve benzeri olumsuz örneklere rastlamak mümkündür.

Araştırmanın Önemi

Ünal (1984)'a göre eğitimdeki hedef bireyleri tek tipleştirmek değil, bireyin öğrenme gücü oranında kendisine gerekli imkânların sağlanması ve bu imkânlardan diğer bireylerle eşit eğitim olanaklarından faydalanmasıdır (aktaran, Kaya & Aksu, 2009, s. 178). Bu duruma ulaşmak için ya birey kendisi söz konusu kaynak ve olanaklara ulaşacak ya da bu imkân ve olanakları ona bir yapı (devlet) sunacaktır. Devletin sunduğu bu imkânlardan her birey yararlanabiliyorsa, bir fırsat eşitliğinden söz edilebilir. Türk eğitim tarihi incelendiğinde, devlet bunu öncelikle köylere okul yaparak; köylerden kentlere aşırı göçe bağlı olarak köydeki nüfusun azalmasıyla birleştirilmiş sınıf uygulamasıyla; daha sonraları YİBO ve pansiyonlu okullar ile ve günümüzde de taşınmalı eğitim uygulamasıyla gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Taşınmalı eğitim uygulamasıyla devlet, ülke genelinde eğitimin yaygınlaştırılması sorumluluğunu yerine getirmektedir. Taşınmalı eğitim uygulaması sürecinde, normal eğitimde görmediğimiz birtakım faktörler ortaya çıkmaktadır. Servisler, şoförler, yemekhaneler, öğrenci beslenmesi... vb. gibi bu faktörlerin öğrencilere ve eğitim sistemine bir takım olumlu ve olumsuz etkilerinin olması kaçınılmazdır. Taşınmalı uygulamasının sağlıklı yürütülmesi için bu etkilerin neler olduğunun araştırılarak ortaya çıkarılması önemlidir. Bu sayede, eldeki bulgulara dayalı olarak faydalı yönlerin uygulanmasına devam edilirken, sorun yaşanan noktaların iyileştirilmesi için çalışmalar yapılabilecektir. Türkiye de yıllar itibarı ile giderek taşınmalı eğitimdeki öğrenci sayısının artması, 81 il arasında Kahramanmaraş ilinin en fazla artış görülen illerden biri olması ve il içinde de Pazarcık ilçesinin bu artışın en fazla gözlendiği ilçelerden biri olması nedeni ile araştırmanın Pazarcık ilçesinde yapılması önemli ve anlamlıdır. Pazarcık'taki taşınmalı eğitimin yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli bakışıyla değerlendirilip, olumlu ve olumsuz yönlerinin somut olarak ortaya konulması, eğitim yöneticilerinin, öğretmenlerin ve kamuoyunun taşınmalı eğitim uygulamaları konusunda duyarlıklarının artırılması ve bilinçlenmeleri açısından önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Kahramanmaraş İli, Pazarcık ilçesindeki taşınmalı eğitim uygulamasını değerlendirmektir. Bu amaç çerçevesinde, şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Pazarcık ilçesinde, taşınmalı eğitim uygulaması ile ilgili sayısal veriler nelerdir?
2. Pazarcık'ta taşıma merkezi okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, bu okullarda öğrenim gören taşınmalı öğrencilerin ve çocuğu taşıma merkezi okullara taşınan velilerin "Taşınmalı Eğitim Uygulaması" kapsamında
 - a. Ulaşım hizmetlerine;
 - b. Beslenme hizmetlerine;
 - c. Okulun eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif olanaklarından yararlanma durumlarına;
 - d. Okula uyumlarına;
 - e. (Yönetici, öğretmen ve öğrencilere karşı) Tutum, davranış ve iletişimlerine;
 - f. Ders başarılarına;
 - g. Taşıma kaynaklı yaşanan psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklara ve
 - h. Okul-ders devamlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada derinlemesine bilgi elde edebilmek amacıyla nitel araştırma yöntemi esas alınmış olup uygulamaya ilişkin ayrıntılı ve kapsamlı bir inceleme ve değerlendirmenin yapılabilmesi amacıyla da araştırma durum çalışması deseninde tasarlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Yin (1984)'e göre durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çevresi içinde çalışan, birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, nasıl ve niçin soruları ortaya çıktığında ve araştırmacının olaylar üzerindeki kontrolü çok az olduğunda tercih edilen bir yöntemdir (aktaran, Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 313). Ayrıca, çalışmada *veri çeşitlemesi* (triangulation) yoluna gidilmiştir.

Evren ve Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2016–2017 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ili Pazarcık İlçesinde taşınmalı ilköğretim uygulaması yapan okulların yöneticileri, öğretmenleri ve taşıma kapsamındaki öğrencileri ve onların velileri oluşturmaktadır. Araştırma evreni olan Pazarcık'ta ilçe merkezi, belde ve köyler dahil (birleştirilmiş sınıflı okullar hariç) temel eğitim ve ortaöğretim kademelerinde toplamda 46 okul bulunmakta olup, bunlardan taşıma kapsamında 22 okul vardır. Bu 22 okuldaki 15'inde yemek hizmeti verilirken, 7 tanesinde yemek hizmeti verilmemektedir. Bu okullarda, 2649'u yemek hizmetinin verildiği, 356'sı ise bu hizmetin verilmediği okullarda olmak üzere toplamda 3005 öğrenci taşıma kapsamındadır (Pazarcık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2017).

Araştırma nitel bir araştırma olduğu için örneklem alma yoluna gidilmemiş, bunun yerine çalışma grubu belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir, çünkü bu yöntem ile çalışılan problemle ilgili olabilecek bireylerin çeşitliliği maksimum derecede yansıtılır ve diğer örnekleme yöntemlerine kıyasla daha zengin verilere ulaşılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Taşınan öğrencilere *yemek hizmeti verilen* taşıma merkezi her okuldaki birer yönetici (Y1, Y2, Y3....), birer öğretmen (T1, T2, T3.....), okul kademesi türüne göre bir veya iki öğrenci (Ö1, Ö2, Ö3.....) ve bu okullardan çocuğu taşınmalı kapsamında olan birer veli (V1, V2, V3...) araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Bu kapsamda veriler, 10 yönetici (bir okul yöneticisi istekli olmadığını belirtmiştir), 11 öğretmen, 11 veli ve 15 öğrenci olmak üzere toplam 47 katılımcıdan toplanmıştır.

Tablo 2 ve Tablo 3'te Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2

Araştırmanın Çalışma Grubu (Yönetici, Öğretmen)

Katılımcı	Cinsiyeti	Okul Kademesi	Okulun bulunduğu yer	Görevi Branş	Taşınan Okuldaki Hizmet Süresi
Y1	Erkek	Lise	Merkez	Müd. Yrd.	1
Y2	Erkek	Lise	Merkez	Müd. Yrd.	4
Y3	Erkek	Lise	Merkez	Müd. Yrd.	4
Y4	Erkek	Lise	Merkez	Müd. Yrd.	2
Y5	Erkek	Lise	Belde	Müd. Yrd.	21
Y6	Erkek	Ortaokul	Merkez	Müd. Yrd.	15
Y7	Erkek	İlk+ortaokul	Belde	Müd. Yrd.	2
Y8	Erkek	İlk+ortaokul	Köy	Müdür	3
Y9	Erkek	İlk+ortaokul	Köy	Müdür	3
Y10	Erkek	İlk+ortaokul	Köy	Müdür	2
T1	Kadın	Lise	Merkez	Felsefe	2
T2	Erkek	Lise	Merkez	İhl meslek	6
T3	Erkek	Lise	Merkez	Coğrafya	6
T4	Erkek	Lise	Merkez	Türk Dili	4
T5	Erkek	Lise	Belde	Muhasebe	3
T6	Erkek	Ortaokul	Merkez	Teknoloji	2
T7	Erkek	İlk+ortaokul	Belde	Sınıf Öğrt	2
T8	Erkek	İlk+ortaokul	Köy	Beden Eğit	2
T9	Erkek	İlk+ortaokul	Köy	Türkçe	6
T10	Kadın	İlk+ortaokul	Köy	Sınıf Öğrt	3
T11	Kadın	İlkokul	Merkez	Sınıf Öğrt	5

Tablo 2 incelendiğinde, yöneticilerin 5 tanesi lisede, bir tanesi ortaokulda, 4 tanesi de bünyesinde hem ilkokul hem ortaokul olan kurumlarda görev yapmaktadır. Öğretmen katılımcılardan branşları farklı 5 öğretmen lisede, 1 ortaokul, 1 ilkokul ve 4 tanesi de yine hem ilkokul hem ortaokul olan kurumlarda görev yapmaktadır. Yönetici ve öğretmen katılımcılardan taşınmalı okuldaki hizmet süresi en fazla olan 21, en az olan ise 1 yıllıktır. Katılımcı yöneticilerin tamamı erkek, öğretmenlerin ise 3 tanesi kadın diğerleri erkektir.

Tablo 3 incelendiğinde, ev-okul arası mesafe 5 ile 42 km arasında değişmektedir. Taşınmalı hizmetinden faydalanan öğrencilerden en az taşınan 1 en fazla taşınan ise 8 yıldır taşındığını belirtmiştir. Katılımcı öğrencilerden 10 tanesi kadın, 5 tanesi erkek; velilerden ise 6 tanesi kadın, 5 tanesi erkektir.

Tablo 3

Araştırmanın Çalışma Grubu (Öğrenci, Veli)

Katılımcı	Cinsiyeti	Okul Kademesi	Okulun bulunduğu yer	Okul – Ev Arası Mesafe	Taşınan Olma Süresi
Ö1	Kadın	Lise	Merkez	20	4
Ö2	Kadın	Lise	Merkez	20	5
Ö3	Erkek	Lise	Merkez	15	6
Ö4	Kadın	Lise	Merkez	42	3
Ö5	Erkek	Lise	Belde	10	4
Ö6	Kadın	Ortaokul	Merkez	30	6
Ö7	Kadın	Ortaokul	Belde	8	8
Ö8	Kadın	Ortaokul	Köy	12	6
Ö9	Kadın	Ortaokul	Köy	10	6
Ö10	Kadın	Ortaokul	Köy	11	3
Ö11	Erkek	İlkokul	Merkez	23	3
Ö12	Erkek	İlkokul	Belde	10	3
Ö13	Kadın	İlkokul	Köy	12	5
Ö14	Erkek	İlkokul	Köy	15	2
Ö15	Kadın	İlkokul	Köy	13	3
V1	Kadın	Lise	Merkez	20	2
V2	Erkek	Lise	Merkez	30	2
V3	Kadın	Lise	Merkez	15	6
V4	Erkek	Lise	Merkez	26	3
V5	Kadın	Lise	Belde	18	5
V6	Kadın	Ortaokul	Merkez	7	7
V7	Kadın	İlkokul	Belde	10	3
V8	Erkek	Ortaokul	Köy	10	1
V9	Erkek	Ortaokul	Köy	5	3
V10	Erkek	Ortaokul	Köy	15	3
V11	Kadın	İlkokul	Merkez	10	4

Veri Toplama Araçları

Araştırma sürecinde veri çeşitlemesi bakımından doküman analizinden ve bir nitel veri toplama tekniği olan yarı yapılandırılmış görüşme formundan eş zamanlı olarak yararlanılmıştır. Görüşme formu hazırlanırken alan yazındaki benzer çalışmalar incelendikten sonra araştırmanın amaçları doğrultusunda taslak görüşme soruları belirlenmiştir. Bu taslak, Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında uzman iki öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuş ve onların kapsam, dil ve anlaşılabilirlik açısından görüşleri temel alınarak her bir katılımcı grup için 8 sorudan oluşan soru formları şeklinde

yeniden düzenlenmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun pilot uygulaması yapılmamıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 2016-‘17 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında toplanmıştır. Öncelikle, ilgili kurumlardan gerekli izinlerin alınmasına müteakip Pazarcık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’nden taşınmalı eğitim ile ilgili dosyalar ve dokümanlar incelenerek doküman analizi yapılmıştır. Doküman analizi sırasında araştırmacı tarafından hazırlanan formlar kullanılmış, gerekli veriler derlenmiş ve bu veriler tablolaştırılmıştır. İkinci olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formları araştırmacı tarafından gerekli açıklamalar yapılarak katılımcılara verilmiştir. Verilerin toplanmasında katılımcılar yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruları yazılı olarak cevaplamışlardır. Yönetici, öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşmeler katılımcıların okullarında gerçekleşirken, veliler için formlar öğrenciler aracılığıyla evlerine gönderilmiş ve tekrar öğrencilerden alınmıştır. Formu cevaplama süresi yarım saat ile bir saat arası sürmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi belge ve doküman incelemesi ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler için ayrı ayrı yapılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi aşamalar halinde yapılmıştır: (1) yarı yapılandırılmış görüşme formundaki veriler iki kez okunmuş, (2) hem daha rahat tema ve kodların oluşturulması hem de yazım ve dilbilgisi açısından kontrol etmek amacıyla tamamı bilgisayar ortamına aktarılmış, (3) verilen cevaplardan yola çıkarak ortak noktalar bulunmuş ve kodlar oluşturulmuş, (4) kod ve temalar organize edilmiş ve bulguların daha kolay anlaşılabilmesi için tablolaştırılmış, (5) oluşturulan kodlar ve temalar İnönü Üniversitesi, EBB, EYD Anabilim Dalında görev yapmakta olan bir öğretim üyesi tarafından yeniden kontrol edilmiş ve (6) katılımcıların düşüncelerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik için bir takım strateji ve teknikler kullanılır. Düşünceleri düzenleme, veri üretme, analiz etme ve sunum amacıyla kullanılan bu strateji ve teknikler, Whitemore ve arkadaşları (2001)’na göre 29 kategoride sınıflanırken, Cresswell & Miller (2000) göre sekiz adettir (aktaran, Cresswell, 2016, s. 250). Cresswell’e göre bu stratejilerden bir tanesi *uzun süreli katılım ve sürekli gözlem*’dir. Bu çalışmanın yazarı, iki yılı aşkın bir süre zarfında taşıma merkezi bir okulda yöneticilik yapmış, sonrasında ise bir yılını İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-ge biriminde görev yaparak geçirmiştir. Bu süreler boyunca, taşıma, taşınmalı öğrenciler ve velileri ile sürekli irtibat içinde ve onların problemlerini gözlemlene şansına sahip olmuştur. Cresswell’e göre ikinci bir strateji ise *Triangulation* yani *Üçgenleme* ya da *Veri çeşitlemesidir*. Yazar veri çeşitlemesi bağlamında, Pazarcık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’ndeki taşınmalı eğitim uygulamasıyla ilgili belge ve dokümanları incelenmiş ve gerekli notlar alarak, görüşme formlarından elde edilen verilerle birlikte raporlaştırmıştır. Üçüncü bir strateji ise *üye kontrolü*’dür. Ely ve diğ. (1991), Lincoln ve Guba (1985) ve Miles ve Huberman (1994)’a göre üye kontrolü, araştırmacının verileri toplayıp analiz ettikten sonra sonuçların tekrar bir grup

katılımcıya sunulurken onların görüşlerini talep etmesidir (aktaran, Cresswell, 2016, s. 252). Üye kontrolü bağlamında çalışmadan elde edilen bulgular, öğretmen ve yönetici katılımcılardan bazılarının görüşlerine sunulmuştur (öğrenci ve veli katılımcılara raporlama bitirildiğinde yaz tatilinin çoktan başlamış olması nedeniyle sunulamamıştır). Yönetici ve öğretmen katılımcılara göre bulgular, araştırma ortamından elde edilebilecek bulgulardır.

Nitel çalışmalarda güvenilirlik, genellikle veri setlerinin birden fazla kodlayıcının cevaplarındaki kararlılık anlamına gelmektedir. Silverman (2005), buna *kodlayıcılar arası görüş birliği* demektedir (aktaran, Cresswell, 2016, s. 253). Yazar, bu bağlamda katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak ortak noktalardan kodlar ve temalar oluşturmuş, sonrasında bunları daha kolay anlaşılabilirliği için tablolaştırılmıştır. Ham verilerin İnönü Üniversitesi, EBB, EYD Anabilim Dalında görev yapmakta olan bir öğretim üyesinden de rica edilerek ayrıca kodlanması istenmiştir. Her iki kodlayıcı tarafından kodlanan veriler kontrol edilmiş ve kodlamanın büyük oranda örtüştüğü görülmüştür.

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği için atılan diğer adımlar: (1) Literatür taraması yapılarak taslak sorular hazırlanmış, (2) Bu taslak İnönü Üniversitesi EBB'den iki öğretim üyesinin uzman görüşleriyle yeniden düzenlenmiş, (3) Çalışma grubunda maksimum çeşitliliğin sağlanması amacıyla farklı özelliklere sahip (yönetici, öğretmen, öğrenci, veli) katılımcılar araştırmaya dâhil edilmiş, (4) araştırma sürecinde yapılanlar (araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması vb.) ayrıntılı olarak açıklanmış ve son olarak, araştırmaya ait ham veriler - yarı yapılandırılmış görüşme formları ve formlar üzerindeki kodlamalar - saklanmaktadır.

Bulgular

Pazarcık'taki Taşınmalı Eğitime İlişkin Sayısal Veriler

Pazarcık'ta taşınmalı eğitim 1997-1998 eğitim öğretim yılında 2 taşıma merkezi okula öğrencilerin taşınmasıyla başlamış olup sonraki yıllarda bu sayı artmıştır. 12 yıllık zorunlu eğitim ile ortaöğretim kurumlarına da öğrencilerin taşınmasıyla taşınan öğrenci sayısı daha da artmıştır. 2013-'14 eğitim öğretim yılında 17 olan taşıma merkezi okul sayısı, içinde bulunduğumuz eğitim öğretim yılına kadar artarak 23'e yükseldiği öğrenci sayısının da buna paralel olarak düzenli bir artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo 4'te, Türkiye geneli, Kahramanmaraş ili ve Pazarcık ilçesine ait 2016-2017 eğitim öğretim yılında taşınan öğrenci sayıları karşılaştırılmıştır.

2016-2017 Eğitim- Öğretim Yılı Karşılaştırmalı Taşınmalı Eğitim Tablosu

Okul Kademesi	Taşınan Merkez Okul Sayısı	Taşınan Okul ve Taşınan Okulsuz Yerleşim Birimi Sayısı	Erkek	Kadın	Toplam
Türkiye Geneli					
Temel Eğitim (İlkokul+ Ortaokul)	11.596	43.466	416.347	401.452	817.799
Ortaöğretim	5.051	-----	237.301	214.249	451.550
Kahramanmaraş Geneli					
Temel Eğitim (İlkokul+ Ortaokul)	272	953	8.908	8.434	17.342
Ortaöğretim	76	-----	5.377	4.234	9.611
Pazarcık Geneli					
Temel Eğitim (İlkokul+ Ortaokul)	15	96	785	761	1546
Ortaöğretim	7	----	781	678	1459

(MEB, 2017; Pazarcık İlçe MEM, 2017)

Tablo 4 incelendiğinde, 27000'i aşkın bir sayıyla Kahramanmaraş'ın, Türkiye genelinde taşınan öğrenci verilerinde ciddi bir oranının olduğu anlaşılmaktadır. Aynı çıkarımı, Kahramanmaraş genelinde, Pazarcık için de yapabiliriz. Zira 27000 civarındaki taşınan öğrencinin 3005'i Pazarcık'tadır.

Tablo 5'te Pazarcık ilçe MEM'in son dört yılda taşınmalı eğitim uygulamasına ayırdığı bütçeye ilişkin sayısal veriler gösterilmektedir.

Tablo 5

Pazarcık İlçe MEM'in Son Dört Yılda Taşınmalı Eğitim Uygulamasına Ayırdığı Bütçe

Öğretim Yılları	Yemek hizmeti sunulan / Toplam Taşınan öğrenci sayısı	Toplam Araç Sayısı	Taşıma Maaliyeti (TL)	Yemek Maaliyeti (TL)	Toplam Maaliyet (TL)
2013-2014	1996/3113	192	5.072.338	915.262	5.987.600
2014-2015	2231/2891	190	3.150.274	1.187.282	4.337.556
2015-2016	2562/2913	195	4.098.049	1.865.969	5.964.018
2016-2017	2649/3005	207	3.983.673	2.012.107	5.995.780

(Pazarcık İlçe MEM, 2017)

Tablo 5 incelendiğinde, dört yılda yıllık 4 ila 6 milyon arası bir bütçenin yemek ve taşıma araçları için ihale edildiği görülmektedir. Bu rakam öğrenci sayısının artışına paralel olarak yıldan yıla artmaktadır.

Taşınmalı Eğitim ile İlgili Katılımcı Görüşleri

Araştırmanın bu bölümünde taşınmalı eğitim uygulamasıyla ilgili katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorularla verdikleri yanıtlar incelenmiştir.

Taşınan öğrencilere sağlanan ulaşım hizmetleri hakkındaki görüşler. Tablo 6 incelendiğinde, ulaşım hizmetleri ana temasında *araç, şoför, hizmet* ve *diğer* şeklinde dört alt tema oluşmuştur. Her temada, bazı kodlar hem olumlu hem de olumsuz görüşler ihtiva ederken, bazıları ya yalnız olumlu ya da yalnız olumsuz görüşleri içermektedir.

Tablo 6

Katılımcıların, Ulaşım Hizmetlerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Tablosu

Tema	Kodlar	Katılımcılar ve Görüşleri		f
		Olumsuz	Olumlu	
Araç	Araç güvenliği	T3, T8, T10, Ö4	Y6,Y10,V7,V8	4/4
	Araç donanımı (ısıtma vb.)	T3, T9,T10,T11,Y5 Ö2, Ö8, Ö9, V6	Ö4,Ö5,Ö6,Ö7, Ö11 Ö12,Ö13,V8	9/8
	Araç durumu	T8, V6		2/0
Şoför	Şoför davranışları	T10, T11	T1,T3,Y4,Y7,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8, Ö12, Ö13, Ö15,V3,V7,V8	2/14
	Şoför iletişimi	T4, T8,Y5	T3,Y6,Y7,Y10,Ö1,Ö3Ö6,Ö7,Ö8,Ö9Ö11, Ö13,Ö15,V7, V10,	3/15
	Şoför değişikliği	Y4, V10		2/0
	Şoför eğitimi	T5		1/0
	Kötü sürüş/kurala uymama	T1,T4,Y8		3/0
Hizmet	Zamanında alma/bırakma	T1, T3,T5, Y1,Ö2,Ö8, Ö10, Ö14,V2 Y5, Ö1,	T2,T6,T7,Y6,Y7, Y10, Ö4, Ö5,Ö7, Ö13, Ö15, V1, V6, V7, V9	13/15
	Kapasite	T1, Y6, Ö8, Ö12, V8	Y7,Ö5,Ö7,Ö13,V7	5/5
	Öğrenciyi almama	T2, Ö2		2/0
	Sivil yolcu alma	T2, Ö2, Ö9, Ö10, Ö12		5/0
	Denetleme	T4, T8, T9		3/0
	Kış nedeniyle geç getirme	T3, Y6		2/0
	Hiçbir sıkıntı yok		T6, Y2, Ö1, Ö3, V1, V2, V3, V7, V9	0/9
	Sosyal devlet olma gereği		Y3	0/1
	Faydalı bir uygulama		T4, T6, T7, Y1, Y3, Ö11, Ö6, V10	0/8
Diğer	Yol durumu	Y4,Y6,Ö8,Ö14,V5,V8	Y5, Y6, Ö13, V7	6/4
	Kaza riski	T4		1/0
	Erken kalkma zorunluluğu	Y4, Ö11, V5		3/0

Tablo 6, *Araç* alt teması bakımından incelendiğinde, bu temada 3 kodun olduğu görülmektedir. Bu kodlardan araç güvenliği ve araç donanımına ilişkin hem olumlu hem

de olumsuz katılımcı görüşleri mevcutken, araç durumu koduyla ilgili yalnız olumsuz görüş mevcuttur. Araç güvenliği ve araç donanımına ilişkin görüşlerde bir eşitliğin söz konusu olduğu görülmektedir. Ancak, cevap veren katılımcılar dikkatle incelendiğinde araç donanımıyla ilgili olumlu görüş bildirenlerin çoğunun öğrenci olduğu görülecektir. Araçlardan yararlananların öğrenci oldukları düşünüldüğünde, onların olumlu görüş bildirmelerinin araç donanımın genel anlamıyla iyi olduğu yorumunun yapılmasına olanak sağlarken, öğrencilerden araç konusunda daha deneyimli ve bilgili olan yönetici ve öğretmenlerin bu noktada olumsuz görüş belirtmeleri araç donanımıyla ilgili bir sorunun var olabileceğini düşündürmektedir. Bu alt temaya ilişkin katılımcı görüşleri:

“..... . Araç güvenliği ve ısınma konusunda sıkıntı olmaktadır. Servisler” (T3).

“Araçlar genelde bakımsız ve pis. Ayrıca araçların güvenli olmadığını düşünüyorum.” (T8)

“..... . Genellikle araçların ısıtma sistemini kışın sağlıklı çalıştırmıyorlar.” (Y5)

“..... . Tek sorun güvenlik, emniyet kemeri yoktur.” (Ö4)

“Çocuğumun servisi dökülüyor. Kapı açılırken sorun oluyor. Isıtması kötü. ”(V6)

Tablo 6, *şoför* alt teması bakımından incelendiğinde, bu temada 5 kodun bulunduğu; bunlardan şoför davranışları ve şoför iletişimi kodlarında hem olumlu hem de olumsuz görüşlerin bulunmasına rağmen diğer üç kodda yalnız olumsuz görüşlerin mevcut olduğu görülmektedir. Ancak, şoför davranışları ve şoför iletişimi kodlarındaki olumsuz ifadeler sınırlıdır, zira katılımcıların büyük çoğunluğu (n=29) bu noktada olumlu görüş belirtmişlerdir. Bununla birlikte birkaç katılımcı şoför değişikliğinin yapıldığını, şoförlerin araçları kötü kullandıklarını ve trafik kurallarına uymadıklarını belirtmişlerdir. *Şoför* alt temasına ilişkin bazı katılımcı görüşleri:

“..... . Şoförle iletişim ve şoförün davranışları genellikle iyi olmakla birlikte bazı şoförlerin davranışlarında lakaytlık ve öğrenciyi kötü davrandığı da az da olsa görülmüştür.” (T3)

“..... . Şoför öğrenci iletişimi iyidir.” (Y6)

“Servisçimiz çok iyi ve hoşgörülü...” (Ö4)

“Taşımali eğitimden oldukça memnunum. Ama, şoförlerin değişmesini istemiyorum.” (V10)

Tablo 6, *hizmet* alt teması bakımından incelendiğinde, bu temada 9 kodun bulunduğu; bunlardan öğrenciyi zamanında alma-bırakma ile araç kapasitesi kodlarında hem olumlu hem de olumsuz görüşler mevcutken diğer 6 kodun 3’ünde yalnız olumsuz, diğer 3’ünde ise yalnız olumlu görüşlerin mevcut olduğu görülmektedir. Bu temada 13 katılımcı, öğrencinin evden-okuldan erken ya da geç alındığını belirtirken, 15 katılımcı ise şoförlerin öğrenciyi alma ve bırakma zaman çizelgesine uyduklarını belirtmişlerdir. Bu olumlu duruma rağmen, araca alınması gereken öğrenciden fazla öğrencinin alınması ve sivil yolcu alımı yetkililerin üzerinde dikkatle durmaları gereken bir husus olarak göze çarpmaktadır. Bir katılımcı taşımali eğitim uygulamasını, sosyal devlet olmanın bir gereği olarak görürken, sekiz katılımcı da uygulamayı çok faydalı bulduklarını belirtmişlerdir. Genel itibariye, olumlu görüş belirtenlerin çoğunlukta olması göz önüne alındığında hizmet alt temasının genel anlamda olumlu olduğu söylenebilir. *Hizmet* alt temasına ilişkin bazı katılımcı görüşleri:

“Servisler genellikle (bazı aksaklıklar dışında-araç arızalanması vb.) zamanında geliyor. Araçların kapasitesi uygundur. Koltuk sayısından fazla öğrencisi yok.” (Y7)

“Servisin okula zamanında ulaşması öğrencileri okula bıraktığı saat ve okuldan aldığı saat ile ilgili problemler yaşanmaktadır..... ” (T5)

“Servis 15 kişilik ama 7 kişi alıyor. Servisimize öğrenci hariç kişi alınmıyor. Okula zamanında geliyoruz.” (Ö7)

“Çocuğuma sağlanan ulaşım hizmetlerinde hiçbir sıkıntı yok. Çocuğum gayet güvenli bir şekilde ve zamanında okuluna gitmektedir.” (V1)

“Öğrencilere sağlanan ulaşım hizmetlerinin çok iyi olduğunu düşünüyorum. Özellikle bedava olması sosyal devlet anlayışının tecelli ettiğini göstermektedir.” (Y3)

Tablo 6, *diğer* alt teması bakımından incelendiğinde, 4 kod vardır. *Yol durumu* kodunda hem olumlu hem de olumsuz görüşler mevcutken diğer 3 kodda yalnız olumsuz görüşler mevcuttur. *Yol durumu* kodu için olumsuz görüş belirten katılımcıların genelde yolu asfalt olmayan köy ve köy altı yerleşim yerlerinden gelmeleri nedeniyle olumsuz görüş belirttikleri düşünülebilir. *Yol durumu* kodu haricinde, kaza riski ve erken kalkma zorunluluğu kodlarına dair de olumsuz görüşler mevcuttur. Kaza riskinin taşıma kaynaklı olduğunu iddia etmek yanlış olacaktır, zira hangi araç olursa olsun kazaya karışma riski taşıyordur zaten. Bu alt temaya ilişkin katılımcı görüşleri:

“Öğrenciler erken kalkıyor. Bazı yollarda asfaltlar bozuk.” (Y4)

“Ulaşım yönünde yol şartları genelde iyidir fakat bazı yörelerde kış aylarında kar ve buzlanmadan dolayı tehlike oluşmaktadır.” (Y6)

“Sabah erkenden saat 6, 6:30 da evden çıkıyor çocuklar tozlu yollarda sefil oluyorlar.” (V5)

Taşınan öğrencilere sağlanan beslenme hizmetleri hakkındaki görüşler.

Tablo 7 incelendiğinde, beslenme hizmetleri ana temasında *hizmet*, *yemek* ve *diğer* şeklinde üç alt tema oluşmuştur. Yine her temada bazı kodlar hem olumlu hem de olumsuz görüşler ihtiva ederken, bazıları yalnız olumlu ya da yalnız olumsuz görüşleri içermektedir.

Tablo 7, *hizmet* alt teması bakımından incelendiğinde, bu temada 6 kodun olduğu görülmektedir. Bu kodlardan yemek, yemek miktarı, hizmet veren personel ve temizlik-hijyen kodlarına ilişkin hem olumlu hem de olumsuz katılımcı görüşleri mevcutken, hizmet sunumu ve zamanlaması kodlarıyla ilgili yalnız olumlu görüşler mevcuttur. T4 rumuzlu katılımcı yemeğin birden çok taşıma merkezi okula götürüldüğü için soğuyabildiğini belirtirken, 6 katılımcı yemeğin sıcak ve taze olduğunu belirtmişlerdir. Yine birer katılımcı yemek miktarının az ve hizmet veren personelin yetersiz olduğunu belirtirken, bunun tersini söyleyen altı katılımcı vardır. Ayrıca birkaç katılımcı temizlik-hijyen bakımından sorunlar olduğunu belirtmiştir. Ancak, bu üç kod için olumsuz cevapların verilmesi bireysel özelliklerden kaynaklanmış olabilir. Çünkü emsallerine göre X kişisi daha fazla yediği için yemek miktarı az veya temizlik ve hijyen konusunda çok hassas olduğu için Y kişisi yemekleri ve hizmet verenleri (yeterince) temiz görmeyebilir. Hizmet sunumu ve zamanlama kodlarındaki görüşlerin tamamı ise olumludur. *Hizmet* alt temasına ilişkin bazı katılımcı görüşleri:

“Öğrencilere sağlanan yemek hizmetleri gerçekten mükemmel. Bizim zamanımıza göre (öğrencilik yıllarımıza göre) kıyaslandığında daha iyi anlaşılır.” (Y3)

“Beslenme hizmetinden memnunum. Yemeklerin taze ve sıcak olduğunu düşünüyorum.” (V4)

“Beslenme hizmeti en iyi şekilde sağlanmaya çalışılıyor. Birden fazla taşıma merkezi olduğu için yemekler soğuyabiliyor. Çalışan çok az.” (T4)

“Yemekleri ve okulu hijyenik bulmadığım için beslenme hizmetinden yararlanmıyorum.” (Ö3)

Tablo 7, *yemek* alt teması bakımından incelendiğinde, bu temada 4 kodun olduğu görülmektedir. Bu kodlardan yemek kalitesi, yemek çeşidi ve doyuruculuk kodlarına ilişkin hem olumlu hem de az da olsa olumsuz katılımcı görüşleri mevcutken, yemek iç malzemesine ilişkin yalnız olumsuz görüşler mevcuttur. Örneğin T8 rumuzlu katılımcı, gelen yemeğin hem kalitesini düşük hem de çeşit bakımından az olduğunu ifade

ederken, birçok katılımcı yemekleri bol çeşitli ve kaliteli bulmaktadır. Yine bir katılımcı yemeğin doyurucu olmadığını ve bir diğeri de yemek iç malzemesinin olması gerekenden daha az olduğunu belirtmişlerdir. Tablo 8’deki yemek alt temasındaki verilere bakarak yemeklerin kaliteli, çeşitli ve doyurucu olduğu sonucuna varılabilir. *Yemek* alt temasına ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Bu seneki yemekler çok kaliteli ve doyurucu olmakta ve çeşit bakımından da çeşitli yemek çıkmaktadır. Yemekler yemek saatinden 30 dakika önce gelmekte ve sıcak servis yapılmaktadır.” (T3)

“Hizmet gayet iyi. Doyurucu, yemekler kaliteli ve zamanında okulumuza gelmektedir.” (Y4)

“Yemek olarak görüşüm iyi. Kalitesi iyi, sıcak ve düzenli.” (Ö12)

“Çocuğum verilen yemekle doyuyor. Kalitesinden de memnun ve zamanında geliyor.” (V8)

Tablo 7

Katılımcıların, Beslenme Hizmetlerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Tablosu

Tema	Kodlar	Katılımcılar ve Görüşleri		f
		Olumsuz	Olumlu	
Hizmet	Yemek (soğuk-sıcak vb.)	T4	T3,Ö6,Ö11,Ö12,Ö14,V3	1/6
	Yemek miktarı	T1	Y7,Ö11	1/2
	Hizmet veren personel	T4	T1,Ö8,Ö11,V2	1/4
	Temizlik ve hijyen	T10,Ö3,V3,V6	T1,Ö8,Ö11,V2,Ö13	4/5
	Hizmet sunumu		T5,T6,T8,T9,Y1,Y3,Y4,Y8,Y9,Ö10 Ö15, V1,V4,V4,V7, V10,V11	0/17
	Zamanlama		T2,T3,T10,Y4,Y5,Y7,Y8, Ö5, Ö6, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15 V8, V9	0/15
Yemek	Yemek kalitesi	T8,Y7,Ö9,V6	T3,T7,T10,Y2,Y4,Y6 Y8,Y10, Ö2, Ö5, Ö6 Ö8,Ö10 Ö12,Ö13,Ö14, Ö15, V1,V5, V8,V9	4/21
	Yemek çeşidi	T8	T3,Y6,Ö1	1/3
	Doyuruculuk	T11	T3,T10,Y1,Y4,Y6, Y7,Y8 Ö1, Ö5,Ö6, Ö14, Ö15,V8	1/13
	Yemek iç malzemesi	Y7		1/0
Diğer	Yemekhane	T7,Ö4	V5	2/1
	Taşınmayan öğrencilerin yemesi	Ö14		1/0
	Ekstralar (tatlı, meyve vb.)		Y6,V7	0/2

Tablo 7, *Diğer* alt teması bakımından incelendiğinde, bu temada 3 kodun olduğu görülmektedir. Bunlar, “yemekhane-mekân”, “Taşınan olmayan öğrencilerin yemesi” ve “öğün ekstraları” kodlarıdır. Bazı okullarda yemekhanenin olmaması veya küçük olmasından dolayı katılımcılar bu noktada bir eksiklik olduğunu ifade etmiş olabilirler. İkisi aynı kod için olmak üzere üç katılımcı da bu temada olumlu görüş belirtmişlerdir. Bu temaya ilişkin bazı katılımcı görüşleri:

“.....doyuruculuğu gayet iyi. 4 çeşit yemek verilmekte. Meyve ve tatlı verilmektedir..” (Y6)

“Çok güzel yemek çıkıyor. Yenilen yer de çok iyi.” (V5)

“Okul yemekhanesinden yararlanamıyoruz. Kız erkek karışık, aşırı kalabalık” (Ö4)

“Bence çok iyi. Yemekler doyurucu ve sıcak. Kötü yönü ise buradakiler de (taşınan olmayan öğrenciler) yemek yiyor.” (Ö14)

Taşınalı öğrencinin, eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif olanaklardan yararlanma durumu hakkındaki görüşler. Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin *eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif olanaklardan yararlanma durumuna ilişkin* iki alt tema oluştuğu görülmektedir. Bunlar *faaliyetlere katılım* ve *diğer* temalarıdır. Bu temada da bazı kodlar hem olumlu hem de olumsuz görüşler ihtiva ederken, bazıları da yalnız olumlu veya yalnız olumsuzdur.

Tablo 8

Taşınan Öğrencinin Eğitsel, Sosyal, Kültürel ve Sportif Olanaklardan Yararlanma Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşleri ve Frekans Tablosu

Tema	Kodlar	Katılımcılar ve Görüşleri		f
		Olumsuz	Olumlu	
Faaliyetlere katılım	Ders dışı yapılan faaliyetler	T1,T5,T10,T11 Y2, Y4, Y7,Y8 Y9,Ö7, V5,V6	T2,T4,Y1,Y3,Y5,Y6,Y10,Ö6 Ö10,Ö11,Ö12, Ö14, Ö15, V1, V2, V3,V4,V7,V8, V11	12/20
	Eğitsel faaliyetler	Ö9	T3,Y4,Ö2,Ö11,V10	1/5
	Kültürel faaliyetler	T3	Y4,Ö9,V10	1/3
	Sportif faaliyetler	Ö1,V9,V10	T3,T6,T8,T9,Y4,Ö7,Ö11	3/7
	Destekleme ve Yetiştirme Kursları	T9T11,Y1Y2,Ö7,V5		6/0
	Velinin kendi imkânı ile		Y6	0/1
Diğer	Öğrenci ilgisi	T10		1/0
	Okul aktivite sayısı	Ö3,Ö4		2/0
	Okul fiziki imkânı	T7,Ö8,V10		3/0

Tablo 8, *faaliyetlere katılım* alt teması bakımından incelendiğinde, bu temada 6 kodun olduğu görülmektedir. Bu kodlardan eğitsel ve kültürel faaliyetler kodunda birer olumsuz katılımcı görüşü olmasına rağmen, katılımcılar bu faaliyetlere katıldıklarını ifade etmişlerdir. Okuldaki faaliyetlerin birçoğu ders dışı etkinlik kapsamında yapıldığı için ve taşınalı dersleri bittiğinde servise binip evlerine gitmek zorunda olduklarından, her ne kadar olumlu görüş ifade edenler çoğunlukta olsa da, katılımcılar öğrencilerin ders dışı faaliyetlere katılmada sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumu Destekleme ve yetiştirme kursları (DYK) na katılım daha net ortaya koymaktadır. Zira çoğunlukla hafta sonları yapılan DYK’ya taşınan öğrencinin katılımı zor olmaktadır. Bu durum “Eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif olanaklardan yararlanma durumu hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlardan anlaşılmaktadır. Bu konuda görüş belirten katılımcıların tamamı bu kurslara gelemediklerini gelenlerin ise velinin kendi imkânını kullanmasıyla ancak gelebileceğini ifade etmişleridir. Taşınalı eğitim uygulamasıyla gelen öğrencilerin bir takım ders dışı etkinlik ve faaliyetlere katılmadıklarından dolayı hem ders –başarı durumlarının, hem de sosyal ve

kültürel yönlerini geliştiremedikleri söylenebilir. *Faaliyetlere katılım* temasına ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

- “Taşımali öğrenciler diğer öğrencilerin yararlandıkları tüm imkânlardan yararlanırlar.” (T2)
- “Okuldaki taşımali olsun taşımaz olsun bütün öğrencilerimiz bu hizmetlerden eşit şartlarda yararlanmaktadır.” (Y3)
- “Yeterince yararlandığımı düşünüyorum.” (V2)
- “Kurslara, yapılan destekleme ve yetiştirme kurslarına (DYK), etkinliklere ve kutlama programlarına katılamamaktadırlar” (T5)
- “Servisten dolayı katılamıyor.” (V6)
- “Taşımali öğrenciler de kısmen yararlanmaktadır. 2.30 dan sonra ve hafta sonu faaliyetlerine sadece velisinin getirdiği öğrenciler katılabilmektedir.” (Y6)

Tablo 8, *Diğer* alt teması bakımından incelendiğinde, bu temada 3 kodun olduğu görülmektedir. Bunlar, öğrencinin “ilgisi” ve okulun “fiziki imkânı” ve “aktivite sayısı” kodlarıdır. Bu kodlara baktığımızda her üçünde de yalnız olumsuz görüşlerin olduğunu görmekteyiz. T10 rumuzlu katılımcının ifade ettiği öğrenci ilgisizliği yalnız taşımali öğrenciyle alakalı değildir. Çünkü taşıma kapsamında gelmeyen diğer öğrencilerde de bir takım etkinliklere katılmada isteksizlik olabilir veya X faaliyetine ilgisi olmayabilir. Diğer iki kod ise taşıma merkezi okulun bulunduğu yerleşim yerinden (ilçe veya köy-belde) ya da okulun büyük veya küçük olmasından kaynaklanmış olabilir. Çünkü büyük okulun olanakları daha fazladır ve öğrenciler fırsat buldukça bu olanaklardan yararlanabilir, ancak fiziki olanakları yetersiz olan bir okulda öğrenci ne kadar istekli olursa olsun bu faaliyetlere katılamayabilir. Bu temadaki kodlara ilişkin bazı katılımcı görüşleri:

- “.....ulaşım sıkıntısı ve öğrencilerin bu tür olanaklara ilgisizliğinden kaynaklı bu tür faaliyetlere katılım yetersiz.” (Ö4)
- “.....daha eksikliklerimiz var, mesela basketbol, tenis gibi spor dalları getirilebilir.” (V10)

Taşımali öğrencinin okula uyumu hakkındaki görüşler. Tablo 9 incelendiğinde, öğrencilerin *uyum durumuna ilişkin* alt temaların oluşmadığı, yalnız 4 kodun ortaya çıktığı görülmektedir. Tema kapsamında (birkaç tane olumsuz görüş belirtilmesine rağmen) hemen hiç olumsuz görüşün olmadığı söylenebilir. Okula ve arkadaşlarına uyum kodlarında görülen olumsuz ifadeler yalnız taşıma öğrencileri ile ilgili değildir, zira diğer öğrencilerde de uyum problemleri görülebilir. Netice itibarıyla, taşımali öğrencilerin okula, arkadaşlarına ve öğretmen-yöneticilerine uyum sağladıkları söylenebilir. Hatta ilçe merkezindeki liselerde yöneticilik yapan Y3 ve Y4 rumuzlu katılımcılar, taşımali öğrencilerin daha uyumlu olduklarını belirtmektedirler. Köyden gelen öğrenci, ilçe merkezindeki öğrenciye göre biraz daha uysaldır ve “şımarık” değildir. Dolayısıyla yöneticiler bu “şımarık” olmama halini uyumludur şeklinde düşünmüş olabilirler. Bu temaya ilişkin bazı katılımcı görüşleri:

- “Taşımali öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğu uyumu diğer öğrencilerle aynıdır, çok az bir kısmında uyum problemi yaşanmaktadır. Buda köyün.....” (T3)
- “Evet çünkü arkadaşlarımı ve öğretmenlerimi önceden biliyordum. İlk geldiğimiz zaman biraz farklı oldu ama şimdi öğretmenlerimiz ile çok iyi konuşabiliyoruz.” (Ö8)
- “Çocuğumun okula uyumu gayet iyi. Şu güne kadar okuldan hiçbir şikâyet almadım.” (V8)

Tablo 9

Katılımcıların, Taşınan Öğrencinin Okula Uyumuna İlişkin Görüşleri ve Frekans Tablosu

Tema	Kodlar	Katılımcılar ve Görüşleri		f
		Olumsuz	Olumlu	
Okula uyum	Y5,Ö3		T1,T3,T5,T6,T7,T8,T9,T10,T11,Y1, Y2, Y6,Y7,Y9,Y10,Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö6 Ö7,Ö8, Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö14,Ö15,V1,V2 V3, V4,V5,V6,V7,V8,V9,V10,V11	2/39
Arkadaşlarına uyum	T2,T9,Ö2,Ö10		Y8,Ö8,Ö9,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,V1,V4,V11	4/10
Öğretmen-yöneticilere uyum			Ö7,Ö8,Ö12,Ö13,V1V4	0/6
Daha iyi uyum sağlar			Y3,Y4	0/2

Taşınan öğrencilerin (yönetici, öğretmen ve öğrencilere karşı) tutum, davranış ve iletişimlerine ilişkin görüşler. Tablo 10 incelendiğinde, iki alt temanın olduğu ve birincide iki kodun, ikincide ise 3 kodun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kodlar için belirtilen görüşlerin ise veli ile iletişim kodu hariç büyük çoğunluğunun olumlu gurupta olduğu görülmektedir.

Tablo 10

Katılımcıların, Taşınan Öğrencilerin (Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilere Karşı) Tutum, Davranış ve İletişimlerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Tablosu

Te ma	Kodlar	Katılımcılar ve Görüşleri		f
		Olumsuz	Olumlu	
Tutum ve davranış	Yönetici / öğretmen ile taşınan öğrenciler arası		T1,T2,T3,T4,T5,T6,T7,T8,T9,T10,T11, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Ö1, Ö2, Ö3 Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, V1, V2, V3, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11	0/44
	Taşınan olmayan öğrenci ile taşınan öğrenciler arası	T5, T6, T9, Y6, Y9 Ö9, Ö10, Ö13	T3, T4, T5, T6, T7, T8, T10, T11, Y1, Y2, Y4 Y5 Y7, Y8, Y10, Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö11, Ö15, V1 V2 V3, V5, V7, V10	8/27
İletişim	Yönetici / öğretmen ile taşınan öğrenciler arası	Ö8	T1, T3, T7, T10, Y7, Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, V1, V2, V5, V6, V8, V9, V10, V11	1/27
	Taşınan olmayan öğrenci ile taşınan öğrenciler arası	Y6, Y9	T1, T3, T5, T7, T8, T9, T10, Y4, Y8, Y10, Ö1 Ö7, Ö10, Ö15, V7, V9	2/16
	Yönetici / öğretmen ile veliler arası	T1, T2, T4, T5 T6, T9 T10, T11 Y3, Y8, Y10	T1, T5, T7, T8, T10, Y1, Y2, Y3 Y5, Y6, Y7, Y9, V4, V6	11/15

Birinci alt tema olan *tutum ve davranışlar* teması birinci kod açısından incelendiğinde, yönetici ve öğretmenlerin, ister taşınan olsun ister olmasın tüm öğrencilere eşit, olumlu ve iyi davrandıkları, hiçbir öğrenciye farklı davranmadıkları ve aralarında ayrımcılık içeren bir tutum ve davranışta bulunmadıkları sonucu çıkarılabilirken taşınan öğrencilerin de yönetici ve öğretmenlere dönük olumsuz bir tutum ve davranış içine girmedikleri söylenebilir. Aynı alt tema ikinci kod açısından incelendiğinde, taşınan olmayan öğrenciler ile taşınan öğrenciler arasında kısmen de olsa olumsuzlukların olduğu görülmektedir. Öğrenciler birbirlerine farklı davranmakta, zaman zaman gruplaşarak, karşı guruba kavga, küfür benzeri davranışlar

göstermektedir. Ancak, yine de büyük çoğunluk için iyi ve olumlu tutum ve davranışlara sahiptir denilebilir. Bu alt temadaki kodlara ilişkin bazı katılımcı görüşleri:

“Herhangi bir pozitif ya da negatif ayrımcılık söz konusu değildir. Her öğrenci, taşınmalı öğrencilere kendi arkadaşları gibi sıcak davranıp sahipleniyor.. Aynı durum öğretmen ve yöneticiler için de söz konusudur.” (T10)

“Bütün öğrencilere eşit olarak yaklaşılmaktadır. Her hangi bir ayırım söz konusu değildir. Öğrenciler arasında da böyle bir ayırım söz konusu değildir.” (Y3)

“Hiçbir olumsuz davranışları bana karşı olmadı ve yoktur.” (Ö3)

“Çocuğuma karşı tutumlarında ve davranışlarında hiçbir sıkıntı yok çünkü çocuğumun öğretmeni ve yöneticileriyle bir sorunu yok.” (V2)

“Gayet iyi anlaştıklarını ve birbirlerini dışlamadıklarını düşünüyorum.” (T8)

“Temizlik kurallarına uymama, dövüş, kavga, küfürleşme gibi olumsuz davranışlar ve köy kavgaları mevcuttur.” (T2)

Tablo 10, ikinci alt tema olan *iletişim* bağlamında incelendiğinde, 3 kodun ortaya çıktığı görülmektedir. Yönetici / öğretmen ile taşınan öğrenci arasındaki iletişim kodunda yalnız bir olumsuz (Ö8) görüş belirten katılımcının olmasına rağmen bu kod için olumlu görüşlerin belirtildiği anlaşılmaktadır. Öğretmen – öğrenci ilişkisi resmi olduğu için ve öğrenci mezun olana kadar öğretmen ve yöneticilere bir bakıma *muhtaç* olduğu için bu temadaki görüşlerin tamamı olumlu çıkmış olabilir. Aynı alt tema ikinci kod açısından incelendiğinde de taşınmalı olmayan öğrenciler ile taşınan öğrenciler arasında yaşanan olaylara ilişkin iki olumsuz görüşe rağmen olumlu görüşlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

İkinci alt temanın üçüncü kodu olan *veli* kodunda ise olumlu görüş belirten katılımcılar kadar olumsuz görüş belirten katılımcıların da var olduğu görülmektedir. Bu temada katılımcılar, velilerle iletişimin sınırlı olduğu ya da ulaşılamadığını belirtmektedirler. Telefonla dahi ulaşılamayan veli, bir de okula da gelmiyorsa okul yönetimi ve öğretmenler için durum hiç de iyi değil demektir. Buna ilaveten, ulaşılan veli de bağ-bahçe-tarla ve hayvancılık işlerini bahane ederek (gerçek de olabilir) okula gelmemektedir. Dolayısıyla bu velilerle ilişki de sınırlı olmakta veya hiç olmamaktadır. Bu durumda öğrencinin takibi mümkün olmamaktadır. Bu olumsuz görüşlere rağmen, taşıma merkezi okulda çocuğu bulunan velilerden bazılarında da çok rahat ulaşılmakta, onlar okula veli toplantıları haricinde de gelip fikir alışverişinde bulunmaktadırlar. *İletişim alt temasının kodlarına* ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Bizim okulda öğretmenlerle, arkadaşlarla ilişki ve iletişimlerimiz iyi.” (Ö7)

“Taşınmalı öğrencilerle diyalogda bir sıkıntı yaşanmamaktadır.....” (Y7)

“Çocuğumun öğretmeni ve yöneticilerle bir sorunu yok.” (V1)

“Taşınmalı öğrenci velileriyle ilişki sınırlı çünkü veli okula gelmiyor.....” (T4)

“Sürekli diyalog ve iletişim halindeyiz. En ufak bir sorun olduğunda telefonla bizler ulaşım sorunu çözüyoruz..” (T8)

“Veli toplantılarına özel görüşmelere katılımları diğer velilere göre daha az olmaktadır. Ancak katılmaktadırlar.” (T5)

“Öğretmenlerle görüşüyoruz. Öğretmenler ev ziyaretlerinde bulundu ve bu davranış bizim hoşumuza gitti. Yani öğretmenlerle ilişkimiz iyidir.” (V4)

Taşınan öğrencinin okul-ders başarısına ilişkin görüşler. Tablo 11 incelendiğinde, temaların oluşmadığı fakat 4 kodun ortaya çıktığı görülmektedir.

Taşınan öğrencilerin, taşınıyor olmasının ders-okul başarısını kesinlikle etkiler diyen katılımcıların oldukça fazla olduğu (n=31) görülmektedir. Ancak aynı kod için etkilemez şeklinde görüş belirten katılımcılar da az değil. Etkiler şeklinde görüş belirtenlerin içinde yönetici ve öğretmenlerin sayısının çok daha fazla olması nedeniyle, taşıma durumunun öğrenci ders ve okul başarısını etkileyebileceği söylenebilir. Bununla birlikte, öğrenci başarı ya da başarısızlığını taşınmalı olma durumuna değil de öğrencinin bireysel çabası ve ilgisiyle öğrencinin ailesine bağlayanlar da bulunmaktadır. Onlara göre, öğrenci başarmak istiyorsa öncelikle kendi gayreti ve çabası olmalı ve ailesi de ona destek olmalıdır. Hatta taşınmalı öğrencileri daha başarılı bulan katılımcılar da bulunmaktadır. Bunun haricinde üç katılımcı da taşınmalı eğitimin bir avantaj olduğunu belirtmişlerdir. Fırsat ve imkân eşitliği sağlaması bakımından, taşınmalı eğitimin dezavantajlı kişiler için bir avantaj olduğu söylenebilir. Bazı katılımcı görüşleri:

“Genel olarak olumsuz etkilenmekte çünkü çocuk DYK kurslarına gelememektedir..” (T4)

“Kendi okulu hariç bir okulu daha beklediği için geç saatte eve geldiğinden dolayı ders konusunda ve dinlenme konusunda yetersizlik yaşıyor ve buda ders notlarını etkiliyor.” (V3)

“Hiç etkilenmiyorum. Başarım etkilenmiyor. Ödevlerimi gayet iyi yapıyorum..” (Ö11)

“öğrencilerimizin en başarılısı taşınalıdır. Bunun nedeni ailesi ve öğrencinin kendisidir.” (Y8)

Tablo 11

Taşınan öğrencilerin okul-ders başarısına ilişkin görüşler ve frekans tablosu

Tema	Kodlar	Katılımcılar ve Görüşleri		f
		Olumsuz	Olumlu	
Ders başarısını etkileme		T1, T2,T3,T4,T5,T6,T7,T8,T9,T11 Y1, Y2,Y3,Y4,Y5,Y6,Y9,Ö2,Ö5,Ö6 Ö8,Ö9, Ö10,Ö13,Ö15,V3,V4,V5,V6 V8,V11	T10,Y8,Y10,Ö3 Ö11,Ö14,V1,V2 V7,V9, V10	31/11
Öğrencinin ilgi ve çabası		T9	Y8,Ö12,V10	1/3
Aile etkisi		T7	Y8	1/1
Taşınmalı olma bir avantaj			Y3,Ö7,Ö13	0/3

Taşınmalı öğrencilerin, psikolojik-fizyolojik rahatsızlıklarına ilişkin görüşler.

Tablo 12 incelendiğinde, taşınan öğrencilerin taşınırken psikolojik ya da fizyolojik rahatsızlık yaşayıp yaşamadığına ilişkin görüşlerde alt temaların oluşmadığı yalnız 3 kodun ortaya çıktığı görülmektedir. Katılımcılardan 10 tanesi psikolojik rahatsızlık yaşandığını ifade ederken, 17 katılımcı da fizyolojik rahatsızlık yaşandığını belirtmiştir. Bununla birlikte herhangi bir rahatsızlık yaşamaz görüşünü ise 25 kişi dillendirmiştir. İster psikolojik ister fizyolojik olsun rahatsızlık yaşandığını ifade edenler içinde öğrenci katılımcıların olması, (verdikleri cevaplardan da anlaşılacağı üzere) rahatsızlıkların olabileceği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu temaya ilişkin bazı katılımcı görüşleri (olumlu-olumsuz) şu şekildedir:

“Yol yoruyor, çocuk başarısız olacağını düşünüyor.” (T6)

“Serviste gelirken yollar kötü olduğu için midemiz bulanıyor ve başımız dönüyor eğer yollar düzgün olsa öyle kötü şeyler yaşamayız.” (Ö8)

“Yorgun, bitkin ve baş ağrısı konusunda bana şikayette bulunuyor...” (V3)

“Bende taşınıyor olmanın psikolojik veya fizyolojik hiçbir etkisi olmuyor” (Ö6)

Tablo 12

Katılımcıların Psikolojik-Fizyolojik Rahatsızlıklara İlişkin Görüşleri ve Frekans Tablosu

Tema	Kodlar	Katılımcılar ve Görüşleri		f
		Olumsuz	Olumlu	
Psikolojik rahatsızlık (Endişe, gerginlik vb.)	T1, T4, T6, T8, T10, Y4, Ö2, Ö3, Ö10, V3, V5 V6			12/0
Fizyolojik rahatsızlık (baş ağrısı, mide bulantısı vb.)	T1, T4, T5, T7, T8, Y1, Y6, Y7 Ö3, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, V3, V8			15/0
Rahatsızlık yaşamaz			T2, T3, T9, T11, Y3, Y5, Y6 Y8, Y9, Y10, Ö1, Ö5, Ö6 Ö7, Ö9, Ö10, Ö14, Ö15, V1 V2, V5, V7, V9 V10, V11	0/25

Taşınmalı öğrencinin devamsızlık yapmasına ilişkin katılımcı görüşleri. Tablo 13 incelendiğinde, taşınan öğrencilerin 5 kod dâhilinde devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır. Servis nedeniyle devamsızlık kodunda, servisi kaçırma, kış şartlarında servisin gelememesi gibi alt kodlar oluşturulabilir. Toplamda 5 katılımcı kişisel nedenlerle (örneğin dersi sevmeme, arkadaşlarla dersten kaçma vb.) devamsızlık yaptıklarını belirtmişlerdir. Bir öğrenci merkezi sınavlara hazırlanmak amacıyla devamsızlık yaptığını belirtmiştir. Bu öğrencinin devamsızlığına taşınmalı kaynaklıdır denilemez. Çünkü sınava hazırlanan birçok öğrenci sınav için devamsızlık yapmaktadır. Üç katılımcı ise öğrencinin ailesinin tarım ve hayvancılık gibi işlerini yaptığı için devamsızlıklarının oluştuğunu belirtmişlerdir. Altı katılımcı ise normalde devamsızlık yapmadıklarını ancak sağlık nedeniyle bazı günler gelemediklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenlerin aksine, taşınan öğrencilerin devamsızlıklarının olmadığını veya diğer öğrencilerden daha devamlı olduğunu belirten birçok katılımcı (n=29) vardır. Netice itibarıyla, devamsızlıklara bakıldığında birçoğunun servis nedeniyle değil, daha çok kişisel ve diğer nedenlerden kaynaklandığı görülmektedir. Bu durumda taşınmalı uygulamasının hava şartları haricinde öğrenci devamsızlığına neden olmadığı hatta öğrencinin devamının sağladığı söylenebilir. Zaten, devamsızlık yapmazlar kodunun da bu kadar tekrar etmesi bunu kanıtlar niteliktedir. Temaya ilişkin bazı katılımcı görüşleri:

“Devamsızlıklarıyla ilgili olarak kışın bazı köylerden servis gelemiyor. Servisler erken geldiği için bazen servisleri kaçırıyorlar ve sonuç olarak okula gelemiyorlar” (Y1)

“Genel olarak devam ediyorlar ancak bazıları derse girmeyerek okul dışına çıkabiliyor.” (T2)

“Devamsızlık yapmamın tek sebebi 12. sınıf olduğum için sınava yakın okula gelmiyorum servisi pek kaçırdığım söylenemez.” (Ö1)

“Kırsal bölgemizde öğrencilerin devamsızlığı daha çok ailelerinin tarla ve hayvancılık gibi faaliyetleri yüzündendir.” (Y8)

“Çocuğumun hastalık haricinde devamsızlığı olmadı.” (V10)

Tablo 13

Katılımcıların, Taşınmalı Öğrencinin Devamsızlığına İlişkin Görüşleri ve Frekans

Tablosu

Tema	Kodlar	Katılımcılar ve Görüşleri		f
		Olumsuz	Olumlu	
Servisi nedeniyle devamsızlık		T5,T6, T10,Y1,V5		5/0
Kişisel nedenlerle devamsızlık		T2,T4,T8,Y9, Ö8		5/0
Merkezi sınavlara hazırlanma nedeniyle devamsızlık		Ö1		1/0
Ailenin işlerini yapma (tarım, vs)		T8,T9,Y8		3/0
Sağlık nedeniyle devamsızlık		Y1,Ö5,Ö11,V1,V2,V10		6/0
Devamsızlık yapmazlar			T2,T3,T4,T5,T7,T11 Y2,Y5,Y7 Y10,Ö2,Ö3 Ö4,Ö6,Ö7,Ö10,Ö12 Ö14, Ö15,V3,V4, V5, V7,V8, V9,V10,V11	0/27
Devamsızlıkları taşınan olmayana göre daha az			T10,Y6	0/2

Sonuç ve Tartışma

Katılımcıların ulaşım hizmetlerine ilişkin ifade ettikleri görüşlerin genellikle *araç, şoför, hizmet* ve *diğer* alt temalarında yoğunlaştığı görülmektedir. *Araç* alt temasında araç güvenliği ve donanımıyla ilgili olumlu görüş belirten sadece iki yönetici varken olumsuz görüş belirtenlerin çoğunun yönetici ve öğretmen olması, taşınalı eğitim uygulamasının bu temasıyla ilgili bir problemin olabileceği düşüncesini doğurmaktadır. Bu bulgu, Öztürk & Kaymak (2014)'ın yaptığı araştırmadaki araç güvenliği ve donanımı (araç ısıtması gibi) yeterlidir bulgusuyla örtüşmezken, Altunsaray (1996)'ın “araç güvenliği yeterli seviyededir” bulgusuyla örtüşmektedir. Ramage & Howley (2005), her ne kadar araştırmalarında yüksek friekansta olmasa da güvenlik noktasının da gözden kaçırılmaması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Şoför temasında en çok dikkat çeken noktanın şoför davranışının ve onun taşınan öğrencilerle iletişiminin yüksek düzeyde olumlu olduğu ancak şoför değişikliğinden şikâyet edildiği bulgusudur. Bu bulgu, Yurdabakan & Tektaş (2013)'ın “öğrenciler servis şoförlerinin kendilerine kaba davranmaları, argo ve küfürlü konuşmaları ve tehditkâr söylemleri” ve “servis şoförlerinin öğrenciler arasında ayrımcılık yaptığı” bulgularıyla taban tabana zıt iken, şoför değişikliği noktasında (servis şoförlerinin sık sık değişmesi nedeniyle kuralların ve düzenin de değiştiğini belirtmişlerdir) örtüşmektedir. Şoför davranışının ve iletişiminin olumlu nitelikte olması, öğrencilerin servis şoförlerine karşı güven duygularını artırabileceği şeklinde yorumlamak mümkündür. Yine bu çalışmadaki şoför ile ilgili bulgular Şimşek (2017) tarafından yapılan ve servis kullanıcıları çoğunlukla cahil kimseler oldukları için yeterli iletişime sahip olmadıkları bulgusuyla da çelişmektedir. Bu durumun olumlu anlamda farklı çıkması belki de Pazarcık İlçe MEM'in okul dönemi başında taşıma ihalesini alan şoförlere vermiş olduğu bir haftalık seminerden kaynaklandığı söylenebilir.

Hizmet alt temasında ise öğrenciyi zamanında alma-bırakma ile araç kapasitesi kodlarında hem olumlu hem de olumsuz görüşler mevcuttur. Bu konuda 13 katılımcı öğrencinin evden veya okuldan erken ya da geç alındığını belirtirken, 15 katılımcı ise şoförlerin öğrenciyi alma ve bırakma zaman çizelgesine uyduklarını belirtmişlerdir. Nispeten bu olumlu duruma rağmen, araca alınması gereken öğrenciden fazla

öğrencinin alınması ve sivil yolcu alımı bulgusu dikkat çekmektedir. Yine de, genel itibariye, olumlu görüş belirtenlerin çoğunlukta olması göz önüne alındığında hizmet alt temasının genel anlamda olumlu olduğu söylenebilir. Bu bulgular, Yurdabakan & Tektaş (2013)'ın "servislerin belli saatlerinin olmadığı" bulgusuyla çelişmektedir. Ayrıca eşit sayıda çıkan olumlu ve olumsuz görüşler çerçevesinde değerlendirildiğinde, araştırma bulguları araç kapasitesi bakımından Altunsaray (1996)'ın "araç güvenliği yeterli seviyededir" bulgusuyla da kısmen örtüşmektedir. Yeşilyurt, Orak, Tozlu, Uçak & Sezer (2007) ise bu noktada "araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin de alındığı ve bu yüzden öğrencilerin ayakta gidip gelmek zorunda kaldıkları sonucuyla paralellik göstermektedir. Son olarak taşınan öğrencilerin erken kalkma zorunluluğu ve yol durumuyla ilgili olumsuz görüşlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum, Yurdabakan & Tektaş (2013)'ın "öğrencilerin erken kalkmak zorundadır bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca, bu bulguya paralel olarak Çabuk Kaya (2006) da "öğrencilerin çok erken kalktıklarını ve bu yüzden yeterince dinlenmeden okula geldiklerini belirtmektedir." Yeşilyurt ve diğerleri (2007) bu durumun sadece taşınan öğrenciler için değil özellikle büyük şehirlerdeki servis kullanan öğrenciler için de geçerli olduğunu belirtmektedir. Secer & Yanpar Yelken (2009) ise katılımcı yönetici, öğretmen ve öğrencilerin, yol ve iklim şartlarının taşınan ilköğretim uygulamasına elverişli olmadığı görüşündedirler. Ramage & Howley (2005), yol süresinin uzunluğu, servise sabah erken binilmesi, eve akşam geç gelinmesi ve servis kaynaklı yorgunluk ve can sıkıntısı gibi problemleri ifade etmişlerdir. Hashim, Mohamad, Haron, Hassan & Hassan (2013)'nın Malezya'da yaptıkları çalışmada katılımcıların otobüs servis hizmetinden memnuniyet oranının yalnız %37.2 seviyesinde kaldığı tespit edilmiştir.

Beslenme konusuyla ilgili katılımcılar, genellikle olumlu görüşler belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında yemek, yemek miktarı, yemeğin kalitesi, doyuruculuğu, zamanında verilmesi ve sunumu noktalarında olumlu görüş bildiren katılımcı sayısı oldukça fazladır. Bu durumda Pazarcık'ta taşınan eğitim uygulaması kapsamında sunulan yemek hizmetinin katılımcılarca olumlu değerlendirildiği söylenebilir. Bu durum Bilek & Kale (2012)'nin çalışmalarında ortaya koydukları "verilen öğle yemeğinin iyi bir uygulama olduğu ancak yemek kalitesinin bazen sıkıntı oluşturduğu" bulgularıyla kısmen de olsa çelişmektedir. Zira bu çalışmada yemek kalitesine ilişkin yemeğin kalitesinin iyi olduğuna dair tam katılımlı fikir birliği vardır. Yine Altunsaray (1996)'ın "öğrencilere yemek verilmediği için beslenme sorunuyla karşı karşıya kaldıkları" bulgusuyla örtüşmezken, Öztürk & Kaymak (2014)'ın yaptığı çalışmayla örtüşmektedir. Yurdabakan & Tektaş (2013)'ın yaptıkları çalışmada ortaya çıkan "öğrencilerin %67'sinin verilen öğle yemeği uygulamasından olumlu bahsederken aynı öğrencilerin %73 oranında münüyü ve yemeklerin kalitesinden memnun olmadıkları" bulgusu da kalite açısından karşılaştırdığımızda bu çalışmayla örtüşmemektedir. Bu durumun nedeni Pazarcık'ta yemek hazırlanmasından sorumlu olan kurumun kâr amacı gütmeyen bir kamu kurumu (Öğretmen evi) olmasından kaynaklanıyor olabilir. *Beslenme hizmetleri* konusunda çok önemli bir sorun olmasa da yemek yenilen mekâna ilişkin bazı katılımcılar olumsuz görüş bildirmişlerdir. Bu durum okuldan okula farklılık göstermektedir. Sorun genel olarak mekânın küçük olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulgu, Yeşilyurt ve diğerleri (2007)'nin yaptıkları çalışmada belirtmiş oldukları

“taşımali öğrencilerin yemek yiyebilecekleri bir yerin olmaması bir sorundur” bulgusuyla örtüşmektedir.

Taşımali öğrencilerin okuldaki *eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılabilme durumlarıyla* ilgili görüş belirten katılımcılar, öğrencilerin kısmen de olsa eğitsel ve kültürel faaliyetlere katıldıklarını, sportif etkinliklere ise daha çok katıldıklarını belirtmişlerdir. Ancak, bu tür faaliyetlere katılımın okul saatleriyle sınırlı olduğunu da eklemişlerdir. Destekleme ve yetiştirme kurslarına ise hiçbir öğrenci *katılmıyorum* şeklinde görüş belirtmemiştir. Çünkü bu kurslar çoğunlukla hafta sonları yapılmaktadır. Öğrencinin köydeki evinden okula gelip/getirilip, kursa katılması ve gün sonu tekrar eve gidebilmesinin imkânı yoktur. Bu nedenle öğrenciler hafta sonu ve ders zamanları harici vakitlerdeki kurs ve faaliyetlere katılamamaktadır. Araştırmadaki bu bulgu, Bilek & Kale (2012)’nin “Okullarda taşımali öğrencileri de kapsayan ek ders ve etüt gibi faaliyetlerin genelde yapılamadığı, taşımali eğitimde ders dışı sosyal faaliyetlerin çok az ve zor şartlar altında yapıldığı ve bu şekilde yapılan uygulamaların da tam olarak amacına ulaşmadığı” bulgusuyla örtüşmektedir. Araştırmayla benzerlik taşıyan bir başka bulguya Şimşek & Büyükkıdık (2017)’da da rastlanmaktadır. Söz konusu araştırmacılar ise “taşınan öğrencilerin ders dışı sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklere ve okullarda açılan yetiştirme kurslarına evlerine ulaşma sorunları nedeniyle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Cinoğlu, Öztürk & Demir (2014) tarafından yapılan araştırmada da yönetici ve öğretmenler taşımali öğrencilerin sosyal ve sportif etkinliklere yeterince katılmadıkları ve diğer arkadaşlarından geride kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu tema ile ilgili olarak Jimerson (2007), özellikle uzun taşıma sürelerinin, öğrencilerin gerek okuldaki ders dışı etkinliklere gerekse de sosyal yaşamına ilişkin etkinliklere katılımını olumsuz yönde etkilediğini dile getirmiştir.

Taşınan öğrencilerin *uyum durumuna ilişkin* hemen hemen hiç olumsuz görüşün olmadığı söylenebilir. Araştırmada, taşınan öğrencilerin okullarına ve arkadaşlarına uyumunun tam olduğu görülmektedir. Hatta taşınan öğrencilerin taşınmayan öğrencilere nazaran daha uyumlu olduklarını belirten katılımcılar olmuştur. İlgili literatür tarandığında, Çabuk Kaya (2006) taşınan öğrencilerin, taşımamın gerçekleştiği okul ve çevreye uyum sağlama gibi konularda da çeşitli sıkıntılar çektikleri bulgusunu paylaşmaktadır ki bu tespit, bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmemektedir. Başka bir çalışmada ise Yeşilyurt ve diğerleri (2007), Çabuk Kaya’nın bulguları ile benzeşen ama bu araştırmanın sonuçlarıyla benzeşmeyen bir bulgu paylaşmışlardır. Buna göre, o araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler taşımali öğrencilerin okula uyum sağlayamadıklarını ve bunu bir sorun olarak gördüklerini belirtmektedirler. Ak & Sayıl (2006) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha uyumlu oldukları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, *tutum ve davranışlarının* arkadaşlarıyla yaşadıkları münferit olaylar dışında hem öğretmen ve yöneticilerine karşı hem de arkadaşlarına karşı iyi olduğu söylenebilir. Çünkü öğrenciler, taşıma merkezi okulda köylerine nazaran daha fazla sosyalleşme imkânı bulmaktadırlar. Bu bağlamda, Turan (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmaya göre öğrenciler, taşımali eğitim sayesinde farklı köylerden gelen öğrencilerle ve öğretmenleriyle tanıştıklarını, arkadaşlıklar kurduklarını ifade etmişler ve bu sayede sosyalleştiklerini belirtmişlerdir. Turan’ın aksine, Küçüksüleymanoğlu (2006) merkez okullardaki öğrencilerin az da olsa bir kısmının köyden gelen çocuklara karşı önyargılı ve anlayışsız davranabildiklerini ifade etmiştir.

Yönetici ve öğretmen ile taşınan öğrenci arasındaki *ilişki ve iletişimin* de yine oldukça olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Ancak, buna veli ile iletişim ve ilişki açısından bakıldığında bazı sorunların olduğu göze çarpmaktadır. Veliye ulaşmak bazı durumlarda mümkün değilken, bazı durumlarda ancak telefonla, (pek nadir de olsa) bazen de velinin okula gelmesiyle mümkün olmaktadır. Turan (2011), çalışmasında, taşıma merkezi okullarda görev yapan öğretmenlerin, taşınmalı eğitim sisteminde öğretmen-veli ilişkisinin olmadığını, öğretmenin taşınmalı öğrencilerin velileriyle senede ya bir defa görüştiklerini ya da hiç görüşemediklerini, bu durumun ise öğrencinin başarısını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Benzer ifadelere, Küçüksüleymanoğlu (2006)'nda da rastlanmaktadır. Küçüksüleymanoğlu öğretmen veli iletişiminin yüz yüze pek yapılamadığını ifade etmiştir. Bilek & Kale (2012) de yaptıkları araştırmada “taşınmalı eğitim uygulamasında karşılaşılan bir sorun da öğrencilerin velileriyle okul arasındaki iletişimin az olmasıdır” tespitinde bulunmuşlardır. Jimmerson (2007), okul ev arası mesafe ve yol süresi arttıkça velinin okulla ilişki ve iletişiminin gerilediğinden şüphelendiğini belirtmektedir. Sözü edilen araştırmalarla bu araştırmanın bulguları veliyle iletişim noktasında örtüşmektedir.

Araştırmada, taşınan öğrencilerin, taşınmıyor olması onların *ders-okul başarısını* etkilemez şeklinde görüş belirten katılımcıların yanında kesinlikle etkiler diyen katılımcıların da oldukça fazla olduğu görülmektedir. Etkiler şeklinde görüş belirtenlerin içinde eğitimcilerin sayısının çok daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Taşkiran (2010)'ın yaptığı çalışmada normal eğitim gören öğrencilerin taşınmalı eğitim öğrencilerine göre akademik başarılarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Aslan (2017), öğrencilerin akademik başarıları ve TEOG puanları üzerinde okul dışı değişkenlerin etkisini araştırdığı çalışmasında, taşınmalı öğrencilerin taşınmayan öğrencilere göre başarılarının daha düşük olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Bilek & Kale (2012)'ye göre taşınan öğrencilerin eğitiminde akademik başarıyı düşüren en önemli sebebin öğrencilerin köylerinden taşıma merkezi okula veya okuldan eve servislerle taşınırken yorgun düşmeleri gelmektedir. Bu araştırmanın bulguları ders başarısı bakımından bu çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Zars (1998), akademik başarı konusunu ele alan bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada da taşınmalı eğitimin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde bir takım olumsuz etkiler yaratabileceği bulgusu paylaşılmıştır. Spence (2000) de yapılan araştırmalarda uzun servis sürelerinin öğrencinin akademik başarısı ve derslere katılımı üzerinde negatif bir etkisinin olduğunu belirtmiştir. Zars ve Spence'in çalışmasının bulguları da bu çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Araştırmada, öğrencilerin taşınması esnasında, katılımcılardan 10 tanesi *psikolojik*, 17 tanesi de *fizyolojik rahatsızlık* yaşadığını ya da yaşanabileceğini; 25 kişinin ise herhangi bir rahatsızlık yaşanmadığını belirttikleri görülmektedir. Bu durumda araştırma sonucu olarak taşınmalı olma rahatsızlığına neden olur ya da olmaz demek kolay olmamakla birlikte, yapılan diğer araştırmaların çoğunda rahatsızlık yaşar vurgusu ağır basmaktadır. Örneğin, Yalçın (2006)'a göre, taşınan öğrencilerin evleri ile okul arasındaki uzaklık öğrencilerin yalnızlık hissine kapılmalarına neden olmakta, yolculuk sırasında mide bulantısı, karın ağrısı ve baş ağrısı gibi rahatsızlıklar yaşadıklarını söylemektedirler. Küçüksüleymanoğlu (2006) da öğrencilerin sabah çok erken ve genellikle servis araçlarına aç bindiklerini, yollarda uykularının gelip midelerinin bulandıklarını belirtmiştir. Cinoğlu ve diğ. (2014) ise araştırmalarında taşınmalı öğrencilerin yorgun olduklarını, özellikle kış aylarında servis beklerken

mevsimsel problemlerle yüzyüze kaldıklarını ve bu durumun da öğrencilerin sağlığını tehdit ettiğini belirtmişlerdir. Altunsaray (1996) da bu konuda, taşımının, yalnızlık ve can sıkıntısı, yorgunluk ve mutsuz olma gibi olumsuz duygular yaşattığından bahsetmiştir. Mulcahy (1999) yaptığı çalışmada, taşımali eğitimin güvenlik, yorgunluk ve hastalık gibi farklı sorunlara yol açabileceğini belirtmiştir. Mazer, Jacobson Vann, Lamanna & Davison (2013) ise, öğrencilerin servis araçlarının ekzoz dumanlarına maruz kaldıklarını ve bu zehirin öğrencilerde var olan hastalıkları olumsuz yönde etkilediğini ve zamanla astma ve akciğer fonksiyon bozukluklarına neden olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrenci birçok nedenden dolayı *devamsızlık* yapabilir. Öğrencinin taşımali olmak nedeniyle değil, daha çok kişisel ve diğer nedenler kaynaklı devamsızlık yaptıkları görülmektedir. Bu durumda taşımali uygulamasının hava şartları haricinde öğrenci devamsızlığına neden olmadığı hatta öğrencinin devamının sağlanmasına etkisinin olduğu söylenebilir. Zaten, bulgularda en fazla tekrarla ifade edilen *devamsızlık yapmazlar* kodu da bunu kanıtlar niteliktedir. Arı (2003), devamsızlıkla ilgili olarak, taşımali öğrencilerin devamsızlığının az olduğunu ifade etmiştir. Küçüksüleymanoğlu (2006), taşımali öğrencilerin okula devam oranlarının % 83 gibi bir rakamla oldukça yüksek olduğunu ancak nadiren de olsa az sayıda öğrencinin köydeki işleri bahane ederek devamsızlık yaptıklarını belirtmiştir. Gottfried (2017) da benzer bulguları tespit etmiştir. Ona göre, servis ile gelen öğrencilerin devamsızlığı daha azdır ve bu durum onların daha iyi öğrenmelerini ve dolayısıyla başarılarının artmasını sağlamaktadır. Söz konusu bu iki araştırmadaki bulgular, bu araştırmamanın bulgusuyla da benzerlik göstermektedir.

Öneriler

- Taşıma hizmetinin sunulmasında, araçların sözleşme şartlarına uygunluğu, periyodik bakımlarının yapıldığı, öğrenci dışında yolcunun alınmadığı, mutlaka ilgililer tarafından denetlenmelidir.
- Okul servis aracı kullanan şoförlerin yönetmelikte belirtilen niteliklere sahip olmaları ve dönem başında mutlaka ciddi bir eğitimden geçirilmeleri gerekir.
- Okul yönetiminin bilgisi dışında şoför değişimi yapılmamalıdır.
- Öğrenciler, taşımali eğitim nedeniyle çok erken kalkmaktalar ve uykularını tam olarak alamamaktalar. Bu nedenle okullarda derse başlama saatleri taşımali öğrencisi olan okullarda bu öğrencilerin durumları dikkate alınarak ayarlanmalıdır.
- Taşımali öğrencilerin okuldaki eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere daha etkin katılabilmelerini sağlamak amacı ile ilkbahar ve sonbaharda okul çıkış saatleri ve dolayısı ile taşıma saatleri taşınan öğrenciye göre ayarlanmalıdır.
- Veliyle iletişimde velinin araması ve okula gelmesi beklenmemeli, veli zaman zaman okula davet edilmeli, olanaklar ölçüsünde telefon görüşmesi ve öğrenci kanalı ile gönderilecek mektuplar aracılığı ile etkin iletişim sağlanmalıdır.

Summary

Purpose and Significance: Today, countries develop very specific policies towards education systems that shape their future. The ultimate goal of these special policies is to improve the quality of life for not only some privileged people but the entire community. For this purpose, Turkey has seen education as a means of development and innovation from the foundation of the Republic to the day. For this purpose, the state tried to provide education services to its citizens in different past periods with different applications such as village institutes, teacher-training schools, and boarding schools. Today, the efforts to provide education has been tried to be fulfilled with transported education.

Transported education is an application aimed at ensuring primary, secondary and high school students who have problems in accessing to the school for various reasons (Ministry of National Education [MEB], 2017). Transported education application started in 1989-1990 academic year (Şan, 2012). Having seen the success in application, at the end of the semester, the application was extended to include all the provinces in the following years. With the application of transported education, the state fulfills its responsibility to spread education throughout the country. There are a number of factors that we have not seen in normal education in the process of carrying out the application. Services, drivers, dining halls, student feeding ... etc. have inevitably positive and negative effects on the students and the education system. It is important to investigate what these effects are in order to ensure that the application is carried out properly. It will be possible to work on improving the problematic points while continuing to implement useful aspects based on the findings at hand. It is important and meaningful to conduct the research in Pazarcık on the grounds that Pazarcık is one of the districts where this increase is observed the most in Kahramanmaraş province which is one of the provinces with the highest increase among the 81 provinces in Turkey whose number of students in transported education has gradually increased in years. It is important for educational administrators, teachers and the public to be considerate and aware of the positive and negative aspects of the transported education in Pazarcık by managers', teachers', students' and parents' viewpoints on the evaluation of the application.

Methods: In order to obtain in-depth information, qualitative research method was taken as basis in this research. The research was designed in case study pattern and the findings were analyzed by content analysis method. Furthermore, data triangulation was performed in the study. The study group of the research consisted of managers and teachers working in the transported center schools in Pazarcık, students studying in these schools and the parents of the transported students. The maximum diversity sampling method which is one of the purposeful sampling methods was chosen to determine the study group. For this purpose, one manager, one teacher, one or two student and one parent from each transportation center school where the catering service was provided to the transported students was selected as the participants of the research. The participants are labelled as Y (for principals), T (for teachers), Ö (for students) and V (for parents). There are 10 Ys, 11 Ts, 15 Ös and 11 Vs and the total number of the participants is 47. Semi-structured interview form which has 8 questions to be answered by the participants was applied in the research. In gathering the data, the participants

replied in writing to the questions in the semi-structured interview form. Meetings with managers, teachers and students were held in the participants' schools. The forms for the parents were sent to their homes with the students and taken back later from the students. The data in the semi-structured interview form was analyzed by content analysis which is done in stages. Finally, a number of precautions have been taken in the context of validity and reliability in the research.

Results: The opinions expressed by the participants regarding the transport services seem to concentrate mostly on the *vehicle*, *driver*, *service* and *other* sub-themes. It may be considered that there is a problem with *vehicle* safety and equipment in the vehicle sub-theme. The most noticeable thing about the *driver* sub theme is that the driver's behavior and communication is highly positive, but there are complaints about the driver's change. In the *service* sub-theme, there are both positive and negative opinions on the codes that student's being taken on and off time and vehicle capacity. Despite some negative views, the service sub-theme is generally positive. Participants often expressed favorable opinions on *nutrition*. Participants who expressed views on *participating in the educational, social, cultural and sporting* activities of the school stated that students participated in educational and cultural activities, in part. However, such activities were limited to school hours. In the research, it seems that the students who are being transported are completely *in harmony* with their schools and friends. It can be said that the *attitudes and behaviors of the transported students* are good against teachers and administrators, as well as their friends. It is also possible to say that the *relationship and communication* between the manager, the teacher and the transported student is also very positive. However, when we look at communication and relationship with the parents, we see that there are some problems. It is seen in the research that there are quite a number of participants who say that transportation affects their *academic success* and the participants in the opinion that they are not affected by. In the research, although some of the participants stated that they experienced or can experience *psychological or physiological discomfort*, some other stated that they did not have any discomfort. In the study, it is seen that most of the students who are *absent* are absent not due to being transported but due to personal and / or other reasons.

Discussion and Conclusions: The authorities should take the results mentioned above into consideration and review and develop the transported education application in Pazarcık in terms of findings and recommendations of this research.

Kaynakça

- Ak, L. & Sayıl, M. (2006). Three different types of elementary school students' school achievements, perceived social support, school attitudes and behavior-adjustment problems. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(2), 293-300.
- Altunsaray, A. (1996). *Taşımali ilköğretim uygulamasının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Arı, A. (2003). Taşımali ilköğretim uygulaması (Uşak örneği). *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 101-115.
- Aslan, G. (2017). Öğrencilerin temel eğitimden ortaöğretime geçiş (Teog) sınav başarılarının belirleyicileri: Okul dışı değişkenlere ilişkin bir analiz. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 211-236.
- Bilek, E. & Kale, M. (2012). Taşıma merkezi okullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre taşımali eğitim uygulaması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 609-632.
- Çabuk Kaya, N. (2006). Taşımali eğitim programındaki ilköğretim öğrencilerinin durumları: Silopi köyleri örneğinde bir sosyal değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(2), 105-116.
- Cinoğlu, M., Öztürk M. & Demir, H. (2014). Birecik'te taşımali eğitim uygulamalarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 211-229.
- Creswell, J.W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri* (3. Baskı). Bütün, M. ve Demir, S. B. (Çev. Ed.) Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Gottfried, M.A. (2017). Linking getting to school with going to school. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 39(4), 571-592.
- Hashim, R., Mohamad, S., Haron, S., Hassan, F. & Hassan, N.A. (2013, Nisan). *Student satisfaction with the campus bus services at UiTM Shah Alam, Malaysia*. IEEE Business Engineering and Industrial Applications Colloquium (BEIAC) Konferansında sunulan bildiri, Universiti Teknologi MARA, Shah Alam, Malaysia. Erişim adresi:<https://www.researchgate.net/publication/261238409>. (Erişim tarihi 20.04.2018)
- Howley, A. & Howley, C. (2001). Rural school bussing. *Eric Digest*. <http://www.ericdigests.org/2002-3/busing.htm>. (Erişim tarihi 20.04.2018)
- Jimerson, L. (2007). Slow motion: Traveling by school bus in consolidated districts in West Virginia. *Rural School and Community Trust*. <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED499440.pdf> (Erişim tarihi 01.08.2017)
- Kaya, A. & Aksu, M.B. (2009). Fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanmasında bir adım olarak taşımali eğitim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27), 77-189.
- Küçüköğlü, A. & Küçüköğlü, K. (2006). Taşımali ilköğretim uygulaması üzerine bir araştırma. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 11-18.
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2006). Taşımali eğitim: Bursa ili örneği. *İlköğretim Online*, 5(2), 16-23.
- Mazer, M. E., Jacobson Vann, J. C., Lamanna B. F. & Davison, J. (2014). Reducing children's exposure to school bus diesel exhaust in one school district in North Carolina. *The Journal of School Nursing*, 30(2), 88-96.

- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973, 24 Haziran). *Resmi Gazete* (Sayı: 14574). Erişim adresi: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html.
- Mulcahy, D. M. (1999). Critical perspectives on rural education reform. *The Morning Watch*, 26(3-4). <http://www.mun.ca/educ/faculty/mwatch/win99.html>. (Erişim tarihi 20.04.2018)
- Öztürk, H. & Kaymak, T. (2014). İlkokul ve ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin velilerinin taşımali eğitime ilişkin görüşleri. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 205-224.
- Pazarcık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Strateji Geliştirme Birimi. (2017). *Taşımali eğitim istatistikleri*.
- Ramage, R. & Howley, A. (2005). Parents' perceptions of the rural school bus ride. *The Rural Educator*, 27(1), 15-20.
- Recepoglu, E. (2009). Taşımali ilköğretim uygulaması ve karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 427-444.
- Recepoglu, E. (2013). Türkiye'de taşıma ve taşıma araçları ile ilgili sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen, öğrenci ve araç sürücülerinin algıları. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(2), 123-14
- Sağlam, M. (2013). Türk eğitim sisteminde gelişmeler. A. Hakan (Ed.). *Eğitim biliminde yenilikler içinde* (s. 123-145). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Secer, M. & Yanpar Yelken, T. (2009). İlköğretim 6.-7.-8. sınıf öğrencilerinin taşımali eğitimde karşılaştığı sorunlar (Gülner örneği). *İlköğretim Online*, 8(1), 24-35.
- Spence, B. (2000). Long school bus rides: Their effect on school budgets, family life, and student achievement. *Rural Education Issue digest*. <https://eric.ed.gov/?q=ED448955&id=ED448955>. (Erişim tarihi 20.04.2018)
- Şan, A. (2012). *İlköğretimde taşımali eğitim öğrencilerinin sorunları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şimşek, A. & Büyükkıdık, S. (2017). Öğretmen ve öğrenci görüşleriyle taşımali eğitim uygulaması değerlendirilmesi: Bozova ilçesi örneği. *İlköğretim Online*, 16(1), 15-34.
- Şimşek, Y. (2017). The Evaluation of the application of transported education by teachers. *International Journal of Educational Research Review*, 2(1), 41-48.
- Taşkıran, B. (2010). *Taşımali eğitim merkezlerinde öğrenci başarısının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2017). *Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2016/17*. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=270.
- Turan, S. (2011). *Taşımali ilköğretim uygulamasında karşılaşılan güçlükler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yalçın, K. Y. (2006). *Yerleşik ve taşımali eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi: Kütahya ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

- Yeşilyurt, M., Orak, S., Tozlu, N., Uçak, A. & Sezer, D. (2007). İlköğretimde taşımali eğitim araştırması: Van il merkezi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 197-213.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yurdabakan, İ. & Tektaş, M. (2013). Taşımali ilköğretim öğrencilerinin taşımali eğitime ilişkin görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(3), 511-527.
- Zars, B. (1998). Long rides, tough hides: Enduring long school bus rides. <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED432419.pdf>. (Erişim tarihi 01.08.2017).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0). For further information, you can refer to <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>